

Verslag vergadering Wetenschappelijke Commissie VLIZ 15 juni 2007 – IODE auditorium, Oostende, 14.00 uur

Aanwezig:

Ward Appeltans, Cecile Baeteman, Jean Berlamont, Wendy Bonne, Robin Brackez, André Cattrijsse, Simon Claus, An Cliquet, Eric Coppejans, David Cox, Ingrid Dobbelaere, Guido Dumon, Nancy Fockedeey (verslag), Dominique Fonteyn, Annelies Goffin, Rudy Herman, Francisco Hernandez, Patric Jacobs (voorzitter), Jan Haspeslagh, Colin Janssen, Mony Jaspers, Nathalie Keersebilck, Ann-Katrien Lescauwaet, Johan Mares, Jan Mees, Ine Moulaert, Griet Neukermans, Ellen Pape, Marnix Pieters, Guido Rappé, Jan Seys, Elke Van der Broecke, Marleen Van Steertegem, Jan Vanaverbeke, Leen Vandepitte, Ruth Vandepitte, An Vanhoorne, Bart Vanhoorne, Ann Vanreusel.

Verontschuldigd:

Marc Antrop, Kathy Belpaeme, Steven Degraer, Bart Deronde, Antoine Descamps, Hannelore Maelfait, Frank Maes, Jaak Monbaliu, Gunter Pertry, Kris Struyf, Paulus Tak, Stefan Van Damme, Mevr. Van der Stichele-De Jaegere, René Van Grieken, Vera Van Lancker, Dirk Van Speybroeck, Gilbert Van Stappen.

- 1. Verslag vorige vergadering van 30 maart 2006: wordt goedgekeurd**
- 2. Eventueel bijkomende agendapunten, incl. advies aan de Raad van Bestuur: geen**
- 3. Beslissingen van de Raad van Bestuur van het VLIZ**

3a. Interne herstructurering

Jan Mees licht toe: VLIZ kent een exponentiële groei. Daarom is er gewerkt aan een betere interne structuur met zes departementen: Coördinatie (o.l.v. Jan Mees), Communicatie en Informatie (o.l.v. Jan Seys), Infrastructuur (o.l.v. André Cattrijsse), Bibliotheek (o.l.v. Jan Haspeslagh), Zeecijfers (o.l.v. Ann-Katrien Lescauwaet) en Datacentrum en IT (o.l.v. Francisco Hernandez). In 2008 komt er opnieuw een doorlichting in het kader van de derde beheersovereenkomst en deze structuur zal voorgesteld worden om daarin opgenomen te worden.

3b. Samenstelling Raad van Bestuur, voorzitterschap Wetenschappelijke Commissie

Patric Jacobs kondigde reeds op de vorige vergadering van de Wetenschappelijke Commissie zijn terugtrekking aan als voorzitter van de Wetenschappelijke Commissie van VLIZ. Dit houdt in dat hij vanaf volgend academiejaar ook terugtreedt als ondervoorzitter van de Raad van Bestuur van VLIZ. Er werd vanuit de Wetenschappelijke Commissie een voorstel tot opvolger gegeven (Colin Janssen). Dit moet echter voorgelegd worden aan de Vlaamse regering. Het punt is er geagendeerd voor week 25. Ook Jan Strubbe zal vervangen worden in de Raad van Bestuur. Een interkabinettenoverleg zal hierover een voorstel doen aan de Vlaamse regering.

3c. Opvolging Virtueel Marine Centre (VMC)

Dit initiatief van de VUB en ULB, waartoe een vzw zal worden opgericht – waar alle Belgische universiteiten uitgenodigd zullen worden om lid van te worden. Het heeft als

doel fondsen te verzamelen om mensen, die al lang werkzaam waren in onderzoek, vast te kunnen betalen binnen de wetenschappelijke instellingen. De Wetenschappelijke Commissie (die de marien wetenschappelijke wereld in Vlaanderen vertegenwoordigt) uitte op de vergadering van 30 maart laatstleden haar bezorgdheid over het project, omwille van het gebrek aan participatie, consultatie en visie. De WC stelde voor deze bezorgdheden te formuleren in een brief aan de bestuurders van de toekomstige vzw. De Raad van Bestuur volgde hierin, met als enige advies om deze verzending uit te stellen tot na de federale verkiezingen (10/6/2007). Een actiepunt dat tot op vandaag niet is uitgevoerd.

Jan Mees overloopt de brief van Prof. Baeyens aan de Wetenschappelijke Commissie (van 13 juni), waarin hij de historiek van het oprichten van de vzw VMC schetst. De aanwezigen krijgen hiervan een bijlage.

Er ontstaat een discussie. Dominique Fonteyn (Federaal Wetenschapsbeleid) uit de bezorgdheid om in deze tijden, waarin de federale budgetten voor wetenschapsbeleid herbekeken worden en men een langetermijnvisie aan het opstellen is, toch enige discretie aan te houden (tot de federale regeringsvorming achter de rug is). De vrijwaring van de budgetten voor marien onderzoek is voor Federaal Wetenschapsbeleid absolute topprioriteit. Hij steunt daarin de visie van de WC, om alleen als er extra middelen vrijkomen, dit soort 'administratieve' initiatieven te sponsoren. Alle Belgische wetenschappers moeten hierbij als één stem te horen zijn. Hij vraagt dan ook de opiniebrieven niet te versturen. Rudy Herman vult aan dat ook de EU alle nationale overheden vraagt om een insteek te geven i.v.m. een betere carrièreplanning van postdoc onderzoekers (in kader van o.a. evaluatie van de Marine Research Areas).

De Wetenschappelijke Commissie volgt de vraag naar discretie, maar stelt enkele randvoorwaarden: VLIZ moet vertegenwoordigd zijn bij de beslissingsvorming om het mogelijk te maken de formele visie van de Vlaamse mariene wetenschappers mee te nemen.

ACTIEPUNT: de Wetenschappelijke Commissie zal een formele brief sturen naar Prof. Willy Baeyens als antwoord op zijn brief van 13/6/2007 (i.p.v. een open brief aan alle betrokkenen - zoals eerder op de WC van 30 maart laatstleden beslist was). Ook volgt er een kritische brief naar Federaal Wetenschapsbeleid, waarin de bezorgdheden van de Wetenschappelijke Commissie/Vlaamse mariene onderzoekswereld geuit worden.

3d. Huisvesting

3e. Financiële en personeelsaangelegenheden

De huidige renovatie van extra pakhuizen aan de Wandelaarkaai staan i.f.v. nieuwe kantoren voor de Marine Board van ESF. In dit kader staan twee vacatures open voor de MB: een Junior Science Officer (ESF-selectie) en een administratief medewerker (VLIZ-selectie). Daarnaast worden ook drie nieuwe personeelsleden gezocht voor het datacentrum van VLIZ. De aanwezigen krijgen hiervan een bijlage.

VLIZ groeit continu en de druk op de kantoorruimte stijgt. Oplossing: opslagmogelijkheden op de benedenverdieping van de VLIZ gebouwen re-alloceren. Mogelijks uitbouw van 'land-based facilities' in een pand ter hoogte van de Halve Maan

(Oosteroever haven Oostende). Deze zullen gekoppeld worden aan een publiekswerking i.s.m. VIOE. Het dossier loopt. Uitsluitel vóór de zomer?

3f. Investerings apparatuur zeeleeuw

Alle investeringen voor de Zeeleeuw en apparatuur, die op de WC van 30 maart voorgesteld werden, kregen van de Raad van Bestuur groen licht.

4. Terugkoppeling van recente activiteiten ESF Marine Board

4a. Rapport werkgroep 'European Ocean Research Fleets'

4b. Rapport werkgroep 'Impacts of Climate Change'

Jan Mees licht de resultaten en publicaties van deze twee werkgroepen kort toe. De digitale en/of papieren versie van deze rapporten kunnen opgevraagd worden bij het VLIZ.

Hij koppelt het rapport van de 'European Ocean Research Fleet' terug naar het dossier voor de vervanging van RV Zeeleeuw: blijkt dat er geen overcapaciteit is in de Europese onderzoeksvloot; de Europese regionale vloot is sterk verouderd en heeft nood aan herinvesteringen (cf. plannen voor vervanging van Belgica en Zeeleeuw).

4c. Respons op het Groenboek Maritiem Beleid

Tijdens een publiek consultatieproces werd input gevraagd op het Groenboek Maritiem beleid (open tot 30/6/2007). Marine Board/ESF stelde een respons op. De aanwezigen ontvingen hiervan een bijlage. Kort komt deze reactie hierop neer:

- MB/ESF is pleitbezorger voor mariene wetenschappen in het Maritiem Beleid
- De mariene wetenschappelijke gemeenschap is positief gestemd t.o.v. Maritiem beleid

4d. EurOcean2007

MB/ESF heeft volgende week (week 25) een plenaire meeting voorafgaand aan EurOcean2007. Deze heeft tot doel een 'Aberdeen declaration' op te stellen. Dit is een publicatie, gevoed door de 'Bremen declaratie' (bijlage ter zitting), met dé boodschap vanuit de mariene wetenschappelijke gemeenschap naar de Europese gemeenschap.

David Cox vult aan dat er ook een Belgisch respons op het groenboek zal ingediend worden, met daarin ook delen die handelen over het marien onderzoek. Simon Claus vult aan dat ook het Belgisch Netwerk voor Kustonderzoek (BeNCoRe) een reactie gepost heeft n.a.v. hun meeting in mei laatstleden.

4e. Nieuwe werkgroepen, incl. 'New Chemicals'

Nieuwe werkgroep wordt opgericht o.l.v. Colin Janssen over 'New emerging chemicals'. De 'terms of reference' zijn te vinden in de bijlage bij dit agendapunt.

5. Werkvergadering rond enkele nieuwe activiteiten en actuele thema's

5a. Stand van zaken nieuw onderzoeksschip (André Cattrijsse)

RV Zeeleeuw werd in 2000 in de vaart genomen als onderzoeksschip, maar is eigenlijk, als omgebouwde loodsboot, te groot en te duur. Zou beter vervangen worden. Na de open bevraging in 2005 werd duidelijk dat er nood aan meer dan 2000 was onder de Vlaamse mariene wetenschappers en dat er zowel noden waren voor een polair, estuarien, diepzee en kustvaartuig.

VLIZ selecteerde te gaan voor een kustvaartuig (30-40m) dat complementair moet werken aan de Belgica. Werkgebied: Bremerhaven – Hull. Zal voornamelijk dagtochten uitvoeren, maar zal een autonomie hebben van 3-5 dagen op zee. Diepgang: klein. Capaciteit: 10 wetenschappers overnachten (of 20 personen indien dagtochten). André Cattrijsse ging op prospectie binnen de Europese onderzoeksvloot en bezocht 2 schepen (Prins Maddoc en Gunnerus) die ev. in aanmerking zouden kunnen komen. Plan klaar: eind juni 2007. Bestek opvragen door DAB Vloot en VLIZ: tegen eind 2007. Schatting van de kosten: 10 miljoen EUR voor bouw + 2 miljoen EUR voor wetenschappelijke uitrusting + 1 miljoen per jaar operationele kosten. Financiering: nog niet gekend (maar dossier ligt klaar indien financiering zich aanbiedt).

5b. Datasystemen VLIZ: het Marien Data Archief (Tjess Hernandez)

Francisco Hernandez (manager datacentrum) geeft een presentatie en demonstratie van het nieuwe 'Marien Data Archief' (MDA). Deze biedt wetenschappers 'workspace' voor het opslaan en documenteren van onderzoeksgegevens 'in progress'. Het gaat over data die nog niet gepubliceerd zijn en nog niet online kunnen gezet worden via de (geïntegreerde) databanken van VLIZ. Binnen het MDA kunnen data gedeponeerd worden binnen een persoonlijke werkomgeving en vervolgens georganiseerd worden per onderzoeksgroep of/en project of/en departement. Keuze om een dataset in private of shared workspace te zetten. Alle attributen van de dataset zullen goed moeten beschreven worden, zodat de metadata goed gekend zijn. De data worden op deze manier gevrijwaard voor verlies (zoals vaak het geval is nadat een student/medewerker weggaat bij een onderzoeksgroep). De back-ups zullen bewaard worden op verschillende dragers en op verschillende locaties. Als eerste actie: alle data van de MSc thesissen van de Sectie Mariene Biologie van de Universiteit Gent.

5c. Zeewetenschappen communiceren naar scholen (Jan Seys)

Jan Seys licht de nieuwe strategie toe om zeewetenschappen te communiceren naar het onderwijs toe (beschreven in het project Comm&Sea@school en gefinancierd door de administratie EWI met VLIZ als structureel partner wetenschapscommunicatie). Naar aanleiding van de resultaten van een enquête die zeekennis testte van bevolking (jongeren en senioren). Zeeën en oceanen zijn nu afwezig in de leerplannen; dit staat in sterk contrast met het belang van zeeën en oceanen voor de mens. Missie: meer kust en zee in het onderwijs!

VLIZ kan input geven in de opmaak van de nieuwe leerplannen (langetermijn). Op kortere termijn zal zowel projectmatig gewerkt worden (vb. planeet zee) als structureel (via het structureel partnership).

'Planeet Zee' als opvolger van 'Expeditie Zeeleeuw': het nieuwe e-learning project voor 15-18 jarigen ASO, TSO en BSO. Probleemgericht en creatief werken staan centraal. 21 lichte modules die vakgericht zijn, maar zullen ook kunnen behandeld worden in de vrije ruimte of PAV. Alle thema's hebben een link met de leerplannen. Verhaal van 2 jongeren die met zeilschip in de problemen komen en nood hebben aan tips om probleem op te lossen. 21 modules verspreid over 3 habitats (kust, ondiepe zee, open oceaan-diepzee) en 7 thema's (cf. Navigating-the-future III). Meer dan alleen Vlaamse kust; project behandelt ook onderzoek van Vlaamse onderzoekers in tropen, diepzee, ... Online vanaf januari 2008.

Structureel werken naar het onderwijs beschreven in 11 punten in het werkplan voor het structureel partnership: o.a. digitale lespakketten (ppt + begeleidende nota + oefeningen), speciale collectie binnen de zeebibliotheek voor het onderwijs, aparte website educatie, kortfilmpjes, fotogalerij, affichereeks, deelname in wetenschapsweek en -feest (via zeedorp), samenwerking met andere organisaties (geen overlap + meerwaarde bieden aan lopende initiatieven), educatief materiaal ter beschikking stellen, stalen prefabriceren, zeekrant (eenmaal per jaar op 100.000 exemplaren in zomerseizoen), netwerken binnen onderwijslandschap (o.a. met VLA, VELEWE, VLB, Klasse) ...

OPROEP aan wetenschappelijke gemeenschap: maak gebruik van onze diensten! Wel prioritaire thema's in functie van projecten, leerplannen, ...

5d. Open Marien Archief en Google Scholar (Jan Haspeslagh)

De bibliothecaris van de Zeebibliotheek van VLIZ licht de stand van zaken toe van het Open Marien Archief OMA. Dit initiatief startte eind 2005 en bevatte eind december 2006 reeds 2200 online consulteerbare publicaties (waarvan 990 recente publicaties van na 1999). Er werden in een jaar tijd reeds 12.487 downloads geteld. 50% van de publicaties werd minstens 1x gedownload, waarvan 20 documenten meer dan 20 keer. De topper 331 keer. Het systeem wordt nu ook geogst door Google Scholar en er wordt gewerkt aan het OIA-compliant maken ervan, waardoor open archief databanken OMA kunnen opnemen (zoals bv. Driver) en waardoor de 'marine harvester' van de mariene Aquatic Commons OMA zal kunnen mee doorzoeken (vanaf oktober 2007).

OPROEP aan wetenschappelijke gemeenschap: maak je publicaties (A1, rapporten, thesen, poster- en powerpointpresentaties) beschikbaar in het Open Marien Archief OMA en verhoog zo de visibiliteit van je werk! Hiervoor een digitale kopie bezorgen aan de bibliotheek (Jan.Haspeslagh@vliz.be of via <http://www.vliz.be/vmdcdata/oma/submit.php>).

5e. Indicatoren Kust en Zee voor communicatie en beleid (Ann-Katrien Lescauwaet)

De stand van zaken van het departement 'zeecijfers' wordt uit de doeken gedaan. Het heeft als doel om wetenschappelijk onderbouwd cijfermateriaal in te zetten voor de beleidsverkenning en de communicatie. Bij de start werkte dit departement eerder projectmatig (zie publicaties SAIL, RIKZ, DEDUCE, Kustkompas, Kustbarometer, Mira-T), terwijl nu meer structureel gewerkt wordt. In de ICZM-databank (Integrated Coastal Zone Management) staan nu 130 parameters gedocumenteerd met 500.000 records.

Deze indicatoren zullen aangevuld worden met echte 'Zeecijfers' (Facts and Figures) over kust en zee: statistische cijfers en cijfers die evolueren over de tijd. Ze zullen gegevens verschaffen, aanvullend aan de nu reeds bestaande vragen en antwoorden van het infoloket en een publiek bedienen dat op zoek is naar harde cijfers rond bepaalde kustthema's. Deze cijfers zullen we halen uit de VLIZ databanken, projecten, andere studies, 'stel je zeevraag', en leveren op vraag van onderwijs.

6. Nieuwe projecten

Jan Mees licht enkele van de nieuwe projectvoorstellen toe (zie bijlage ter zitting uitgedeeld):

E-onderzoek. VLIZ werkt mee in een stuurgroep, waarbinnen aanbevelingen werden geformuleerd voor e-onderzoek in Vlaanderen (zie synthesesnota mei 2007). Het VLIZ was actief in de Werkgroep 5: Gegevensbanken en Werkgroep 6: Grids. Er werd aanbevolen om enerzijds een pilootproject 'gegevensbanken' op te richten voor de mariene wetenschappen (zie p 16) dat nauw zou aansluiten bij het Marien Data Archief (MDA, zie 5b) en het Open Marien Archief (OMA, zie 5d) waar data en informatie 'archeology', '-rescue' en '-integratie' voorzien zijn. Anderzijds zijn er ook aanbevelingen uitgesproken voor het uitbouwen van een GRID netwerk. Daarvoor zou een voltijds personeelslid per deelnemend instituut voorzien worden (ook voor VLIZ) om het gebruik van GRID computing binnen de instelling te stimuleren.

NIPPON foundation. Deze instelling heeft het POGO-netwerk benaderd (waarvan VLIZ lid is), om een Centre of Excellence ergens ter wereld op te zetten dat voor een periode van 5 jaar een 2-jarige cursus organiseert voor een 15-20 tal studenten uit ontwikkelingslanden rond (operationele) oceanografie en een alumniwerking organiseert (450.000 EUR per jaar). Jan Mees vraagt en krijgt fiat van de Wetenschappelijke Commissie om als VLIZ een voorstel uit te werken, waarin VLIZ communiceert en coördineert tussen UNESCO/IODE Project Office for IOC en de vele universiteiten en instituten in Vlaanderen/België die zouden kunnen deelnemen (ECOMAMA, MareLac, BMM, Liège) zouden kunnen samenwerken.

OPROEP aan wetenschappelijke gemeenschap: Wie werkt mee aan het voorstel? Neem contact op met Jan.Mees@vliz.be. Moet 31/8/2007 klaar zijn.

7. Overzicht nieuwe en geplande evenementen

Jan Mees licht enkele voorbijs en geplande evenementen (bijlage ter zitting uitgedeeld).

8. Overzicht nieuwe en geplande publicaties

Jan Seys licht enkele recente en binnenkort te publiceren publicaties toe: De Grote Rede 19 en 20, Jaarboek 2006, Collected Reprints 2005-2006, Colruyt viskookboek. Andere (mogelijke) publicaties voor de toekomst zijn: een boek over Kust & Zee (foto's van Misjel Decler en verhalen waar wetenschap achter steekt), een biodiversiteitskookboek binnen het kader van MarBEF (traditionele recepten en biodiversiteitsinformatie van zeeproducten in Europa) en de expeditie-blog (met dagboekfragmenten van Vlaamse wetenschappers op expeditie ergens in de wereld).

9. Demonstratie nieuwe inhoud en ontwikkelingen website VLIZ

De meeste toelichtingen werden reeds gegeven tijdens de voorstellingen van VLIZ medewerkers (onder agendapunt 5).

10. Varia: geen

11. Volgende vergaderingen

Vrijdag 19 oktober 2007, 14.00 uur ('t Pand, Onderbergen 1, 9000 Gent)

Vrijdag 21 december 2007, 14.00 uur ('t Pand, Onderbergen 1, 9000 Gent)